

ספרי' - אוצר החסידים - ליובאוויטש

קובץ
שלשלת האור
היכל
תשיעי
שער
שלישי

לקוטי שיחות

בתרגום חפשי ללשון הקודש

על פרשיות השבוע, חגים ומועדים

•

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנתם מענדל

זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

•

מסעי

(חלק בג שיחה א)

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ושלוש לבריאה

שנת הקהל

LIKKUTEI SICHOT
TARGUM L'LOSHON HAKODESH

Copyright © 2023
by

KEHOT PUBLICATION SOCIETY
770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213
(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718
editor@kehot.com / www.kehot.org

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without prior permission from the copyright holder.

The Kehot logo is a registered trademark of Merkos L'Inyonei Chinuch.

For dedications of the weekly Sichos, please contact us at: dedications@kehot.com

מסעי

224

פרשת פקודי) פירש רש"י „מקום חנייתן אף הוא קרוי מסע וכן . . אלה מסעי . . לפי שממקום החני' חזרו ונסעו לכך נקראו כולן מסעות". והיינו, ש„מסעי" כולל את שניהם – הז' „ויסעו" והז' „ויחנו".

אבל הא גופא, ד„מקום חנייתן . . קרוי מסע . . לפי שממקום החני' חזרו ונסעו" – דורש ביאור, דלכאורה, אדרבה: התכלית הלא היא „ויחנו", הגמר והסיום ד„ויסעו" (שלפניו), (שהרי כוונת ותכלית הנסיעה היא להגיע אל „מקום החני'") – וא"כ צריך „ויסעו" להיות נכלל ב„ויחנו", ולא להיפך?

ועוד: אפילו אם „מסע" כולל גם את החני' שבין מסע למסע – עדיין צריך ביאור בנדון דידן: כיון שעיקר ההדגשה כאן היא על החניות², כנ"ל, לא הי' לנו לנקוט לשון „מסעי" שעיקר פירושה הוא „ויסעו" (ורק ש„מקום חנייתן אף הוא קרוי מסע").

ב. ויש לתרץ:

המכוון ד„ויסעו גו' ויחנו גו'" הי' כדי להכנס לארץ ישראל. התכלית לא היתה החניות, אלא המשך המסע כדי להתקרב לארץ ישראל.

ומהאי טעמא נקראו גם החניות בשם „מסע", לפי שהחניות לא היו תכלית לעצמן⁴, אלא רק עצירה והפסק

א. על לשון הכתוב „אלה מסעי בני ישראל", כהקדמה לפירוט כל המקומות – ידועה השאלה¹:

כיון שהכתוב מונה את מקומות חנייתם במשך נסיעתם הארוכה, הרי שאין כוונתו לציין את חלקי הנסיעה שבין החניות, אלא את המקומות שחנו בהם ועמדו מנסיעתם;

וא"כ הי' לו לומר (לא „אלה מסעי בני ישראל", אלא) „אלה חניות בני ישראל" – אלו המקומות אשר בהם בני ישראל עמדו ונחו מנסיעתם?²

תירה מזו: רוב ועיקר הזמן דארבעים שנות בני ישראל במדבר, היו (לא בנסיעה ממקום למקום, אלא) במצב של חני' במקומות החני'³ – וא"כ הי' הכתוב צריך להדגיש (בתיאור ההליכה והמעבר של בני ישראל במדבר) את החניות.

ולכאורה הענין מתורץ ע"פ דברי רש"י לעיל: על „בכל מסעיהם" (בסוף

(1) אלשיך כאן. וראה גם כלי יקר ואור החיים כאן.

(2) לפי הראשון ברש"י (ריש פרשתנו) „להודיע חסדיו של מקום . . לא תאמר שהיו נעים ומטולטלים כו", י"ל שעיקר ההדגשה כאן היא בענין המסעות (כתירוץ הכלי יקר); אבל לפי הב' ברש"י (מתנחומא פרשתנו ג) – וכן לפי המדרש (תנחומא שם) „על שקבלו את ישראל עתיד הקב"ה ליתן שכרם", פי' הרמב"ם (מו"ג ח"ג פ"ג) שהובא ברמב"ן כאן, ועוד – הי' ראוי למנות החניות (ל' האוה"ח כאן).

(3) ולפי' (הראשון ב) רש"י כאן להודיע זה נכתבו המסעות הללו. וראה רש"י דברים (א, מו).

(4) אע"פ שיש בה קביעות (עירובין נה, ב. וראה לקו"ש ח"ו ע' 235 ואילך).

מרוב דבקותו בו ית' שמו". ומבואר⁹ שכל המסעות הם, "בחניות קדושים וטהורים". וגם המסעות אשר בהם התנהגו בני ישראל היפך רצון העליון, הרי המסעות מצד עצמם הם, "בחניות קדושות ומעלות רמות", וכדוגמת "קברות התאוה" אשר – "בטל¹⁰ ממנו כל התאוות מרוב דבקותו": לא זו בלבד שאין כאן תאוה בפועל, אלא "קברו גוי המתאים", היינו שכל גדר התאוה אינו שייך מעיקרא.

ועפ"ז קשה ביתר שאת השאלה הנ"ל – למה נאמר "אלה מסעי" – דע"פ הנ"ל כל-שכן שההדגשה היתה צריכה להיות על החניות, הרומזות למדריגות השונות בעבודת השם, זו למעלה מזו, שאליהן צריך אדם להגיע (בהליכתו מחיל אל חיל) במשך שנות חייו.

ד. וי"ל הביאור בזה:

הסדר הרצוי בחיי האדם הוא, שלעולם יתקיים בו – "מסעי", שיהי מהלך. וכמבואר בחסידות¹¹ החילוק שבין "עמידה" לבין "הילוך" בעבודת השם:

"עמידה" פירושה שהאדם נמצא במקום אחד. אפילו כאשר עולה הוא למדריגה נעלית יותר, הרי זו רק עלי בערך – המדריגה העליונה יש לה ערך (וממילא שייכות, וממילא דמיון) אל המדריגה הקודמת, וא"כ לא נעתק

כדי שיוכלו להמשיך – "ממקום חני" חזרו ונסעו" – לעבר ארץ ישראל⁵.

אבל עדיין אינו מחזור: ממה שנאמר "אלה מסעי" – לשון רבים – מובן, שכוונת הכתוב היא

[לא לצד השווה של כל המסעות ולתוכנם הכללי, שכולם (חלקים המרכיבים יחדיו) "מסע" יחיד מארץ מצרים לארץ ישראל – אלא]

לענין המיוחד שבכל מסע בפני עצמו, שבו נבדל כל מסע משאר המסעות, וכפירוש רש"י⁶ (במשמעות "מסעי" לשון רבים), "כאן ישנונו כאן הוקרנו כו" – וכיון שהחילוק שבין המסעות הוא מצד מקומות חני" (שהרי ענין (ההליכה –) המסע שווה בכולם), מפני מה נאמר "אלה מסעי" ולא "אלה חניות"?

ג. ידועה תורת הבעש"ט⁷ על "אלה מסעי בני ישראל", שכל מ"ב המסעות קיימים בכל אחד מישראל, במשך כל שנות חייו⁸: "אשר יצאו מארץ מצרים" – לידת האדם, אח"כ במשך ימי חייו – שאר המסעות, עד שבא לקצה ארץ החיים העליונה.

ומבאר הבעש"ט, אשר "קברות התאוה היא בחי' החכמה כי שם קברו את העם המתאווים פ' מי שבא למידת חכמה אזי בטל ממנו כל התאוות

(5) וע"ד חני' שהיא רק לפי שעה, כמו "וילך למסעיו" (לך יג, ג) שהובא בפרש"י פקודי שם, שנק' "מסע" לפי שאינה חני' (גמר ותכלית) מכיון שלאחרי שעה חוזרים ונוסעים ממנה.

(6) פ"ה השני כאן.

(7) הובא בדגל מחנה אפרים ריש פרשתנו.

(8) ובאוה"ת פרשתנו (ס"ע אשאב) "שיש בחי'

מ"ב מסעות ג"כ בכל יום".

(9) דגמ"א שם.

(10) ראה אוה"ת ח"ש ד"ה ויתן לי (קיד, ב).

וראה גם חת"ס פרשתנו עה"פ ויסעו מקברות התאוה (מספר שיר מעון).

(11) לקו"ת שלח לח, ד. ד"ה צאינה וראינה

תר"ס. סה"מ תרע"א ע' סט ואילך. ועוד.

מסויים – „ויסעו מ...“ – כלשון הכתוב „נסעה ונלכה“¹⁴, „נסעו מזה .. נלכה דותינה“¹⁵, „ויסע משה את ישראל מים סוף“¹⁶.

ולכן מצינו בכמה פסוקים¹⁷ שהלשון „נסע“ יש בה משמעות של „עקר“; ועד“ז מצינו בירושלמי שנוקט (במקום הלשון „הסח דעתו“) הלשון „הסיע דעתו“¹⁸: היסח הדעת פירושו שמחשבת ודעת האדם נעקרה מהענין הקודם,

[כדין¹⁹ שמצינו בתפילין, ש„אינו נקרא היסח הדעת אלא כשעומד בשחוק או קלות ראש כו' אבל כשעומד ביראה ומתעסק בצרכיו .. ואין דעתו על התפילין ממש אין זה נקרא היסח הדעת“:

כל זמן שעודנו „עומד ביראה“ (אע”פ ש„אין דעתו על התפילין ממש“), עדיין לא התנתק מתוכן ענין התפילין²⁰ (אשר כוונת הנחתן הרי היא

מהמדריגה הקודמת, ואין זו הליכה (לאמיתתה).

„הילוך“ (לאמתתו) היינו: הילוך ועלי' שלא בערך, עקירה לגמרי מן המדריגה התחתונה אל מדריגה עליונה הנעלית באין ערוך מהקודמת.

וי”ל כמה דוגמאות: הרבה מדריגות בתלמידים זו למעלה מזו (אבל בערך זו לזו); שלא בערך – כשנעשה התלמיד (מוסמך) רב ודיין, וגם בזה ישנן דרגות רבות. עשר קדושות הן¹² וכל אחת למעלה מקודמתה (אבל בערך אלי'). שלא בערך – עלי' לגן עדן, וגם בגן עדן יש „כמה וכמה“¹³ מעלות ומדרגות גן עדן זו למעלה מזו עד רום המעלות“.

ולכן כתיב „אלה מסעי“, לרמז ולהדגיש שאין לאדם לעמוד ולהשאר (חני') באותו סוג של עלי' מדרגא לדרגא, אלא עליותיו צריכות להיות באופן כזה, שהעלי' („מסע“) הבאה תהי' נבדלת ובאין ערוך למעלה מהקודמת לה, הליכה מחיל אל חיל.

ה. בעומק יותר:

בענין ההליכה מחיל אל חיל – עלי' שלא בערך – יש ב' פרטים: העקירה מהמדריגה הקודמת, וההגעה אל המדריגה העליונה יותר.

וזהו החילוק שבין ב' הלשונות „הילוך“ ו„נסיעה“: הליכה מדגישה (בעיקר) עצם התנועה וההילוך הלאה (כדי להגיע למעלה יותר); ואילו נסיעה מדגישה (לא רק את ההילוך הלאה, אלא) גם את העקירה ממקום

(12) כלים פ”א מ”ו ואילך.

(13) אגה”ק סו”ס יז.

(14) וישלח לג, יב. וברש”י שם: נסע מכאן ונלך.

(15) וישב לו, יז. וראה רש”י שם: הסיעו עצמן מן האחווה. ועפ”ז הוא לשון „עקירה“, כדלקמן.

(16) בשלח טו, כב. וברש”י שם: הסיעו בעל כרחם.

(17) ראה שופטים (טז, יד) „ויסע את היתד“ (ובמצודות שם „עקר“). מ”א ה, לא וברש”י שם. ועוד.

(18) ראה אנציקלופדי' תלמודית ע' הסח הדעת בתחלתו. וש”נ.

(19) שו”ע אדה”ז או”ח ר”ס כח. שם סמ”ד, מטור ומג”א שם סק”ב. סידור אדה”ז ה' תפילין.

וראה אנציקלופדי' תלמודית ערך הנחת תפילין סעיף ז. וש”נ.

(20) ראה בכ”ז לקו”ש ח”ד ע' 152 ואילך.

וגמר יציאת מצרים; נדרשת היציאה מן המצרים והגבולים של כל חני' – שלא להשאר בהגבלתה ובמיצר שלה, אפילו דקדושה. אין עומדים במדריגה אחת, החניות הן (בעיקר) לשם, חזרו ונסעו" – "מסעי בני ישראל אשר יצאו מארץ מצרים".

ז. ועוד ענין בזה:

ידוע²⁴ שמ"ב המסעות במדבר הם רמז על זמן הגלות, שבו נמצאים בני ישראל ב"מדבר העמים"²⁵. ונמצא, שה"חניות" במדבר יש בהם ענין של ירידה וגלות, שה"ו ועיכוב ב"מדבר העמים"

– ועאכו"כ החניות ב"מקומות היכן הכעיסונו"²⁶, שהן בודאי ענין של ירידה –

ואעפ"כ הרי גם חניות אלו נקראות בשם "מסעי", המורה על ענין של נסיעה ועלי'.

וההסברה בזה²⁷: כוונת ותכלית הירידה בגלות היא הגאולה שלאחרי' (ירידה צורך עלי'). ודוקא ע"י הירידה נפעלת עלי' – למקום גבוה יותר מאשר לפני הירידה, כיתרון האור מן החשך.

228 עפ"ז מובן שהירידה בגלות היא חלק מכללות העלי' כדי להגיע ל"ירדן ירחו" – בחי' הריח, גילוי המשיח

– שעבוד המוח והלב²¹; ודוקא כשעומד בשחוק או קלות ראש", שזהו היפך ענין התפילין, אזי מנותק הוא מענין התפילין²⁰, והרי זה היסח הדעת], וכנ"ל, הירושלמי מכנה זאת "הסיע דעתו", לפי שזהו תוכן ענין הנסיעה – עקירה והתנתקות ממקום מסויים²².

ו. זהו גם הביאור בפסוק "אלה מסעי בני ישראל אשר יצאו מארץ מצרים" – מסעי לשון רבים – שעל זה שאל רבינו הזקן²³: הלא במסע הראשון מרעמסס לסוכות כבר יצאו בני ישראל ממצרים, וא"כ מהו שנאמר ש"יצאו מארץ מצרים" ע"י "מסעי" (לשון רבים)? ותירץ, ש"מצרים" היינו מלשון מיצר וגבול; וכל זמן שלא הגיעו אל (דרגת) ירדן ירחו, עדיין היו "במצרים" – מצרים וגבולים, וממילא טרם התנתקו מארץ מצרים, אלא שיחד עם זאת היתה בכל מסע "יציאת מצרים" – יציאה מן המיצר והגבול של החני' הקודמת.

וזהו שאמר הכתוב "אלה מסעי בני ישראל אשר יצאו מארץ מצרים":

"החניות" – המדריגות המושגות בעבודת ה' – עדיין אינן שלימות

(21) שר"ע (דאדה"ז) או"ח סי' כה ס"ה (יא). סידור שם.

(22) וי"ל שהם ע"ד ב' המדריגות הדילוך ודילוג, הדילוך הוא למקום (דרגא) שיש לו ערך לגבי מקומו הקודם, שלכן נק' עלי' בסדר והדרגה (לגבי דילוג), משא"כ דילוג הוא עלי' שלא בערך (סה"מ תרע"א שם. המשך תער"ב ח"ב ע' תתקמא. וראה לקו"ת שה"ש מב, ב) – ע"ד הדילוג שמגביה (כל גופו ו) שני רגליו מן הארץ, דלא כבהילוך (גם הילוך במרוצה) שרגל א' נשאר על הארץ (כמבואר במקומות הנ"ל).

(23) לקו"ת פרשתנו ד"ה אלה מסעי (פח, ג).

(24) ראה לקו"ת פרשתנו ד"ה אלה מסעי וביאורם.

(25) יחזקאל כ, לה.

(26) לשון התנחומא פרשתנו ג.

(27) ראה בכל זה – לקו"ת ח"ו ע' 237 ואילך (ובהערה 14 שם). ח"יח ע' 393 ואילך. וש"נ.

ישראל את גודל הירידה דגלות זה האחרון – אל לו להניח למרירות מצב הגלות להשפיע עליו עד לנפילה ליאוש ח"ו, אלא עליו לדעת שמצב זה לא בא אלא כדי שישנהו ויהפכהו (באתהפכא – המביאה לקיום „והפכתי”³² ע"י הקב"ה) לענין של „מסעי” ועליות,

ולכן הנה בימים אלו במיוחד עליו להוסיף בחיות והתלהבות ואור (ואין³³ אור אלא תורה³⁴),

ובכך יאיר את ימי בין המצרים ויביא בגילוי את המסעות (שבהם) והעליות, עד למסע העיקרי שיהפכו ימים אלה „לששון ולשמחה ולמועדים טובים”³⁵, במהרה בימינו ממש.

(משיחות ש"פ מ"טו"ר תש"ג, תשכ"א)

שיהי' (ובזאת יבחן – אם הוא) „מורח ודאין”²⁸.

ואפילו אם אדם מישראל נכשל ר"ל בענין שאינו כרצון העליון, אל לו ליפול ביאוש ח"ו, אלא עליו לפעול יתרון האור מן החושך (דכשלונו) – שיעשה הדבר לענין של „מסע” ועלי' ויגיע לידי היתרון דעבודת התשובה. ולכן כבר נקרא זה בתורה בלשון „מסעי”²⁹, לפי שבפנימיות ובהעלם הרי זה (ההתחלה של) ענין של עלי'.

ח. וזוה מובנת גם השייכות דפרשת מסעי לזמן שבו היא נקראת³⁰ – בימי בין המצרים, ובסמיכות לר"ח מנחם אב³¹ – שהרי הדברים האמורים הם עידוד לישראל: בהכנסנו לימי בין המצרים, ובפרט לט' הימים (המתחילים בר"ח מנחם אב), המזכירים לאיש

(32) – את „אבלם לששון” (ירמי' לא, יב. וראה אוה"ת (להצ"צ) איכה ע' א"נו. אוה"ת פרשתנו ס"ע א'שפד ואילך. ועוד).

(33) שנאמר (משלי ו, כג) כי נר מצוה ותורה אור (תענית ז, ב).

(34) ובפרט בלימוד הלכות בית הבחירה שעייז „כאילו הם עוסקין בבנין הבית” (תנחומא צו יד), ויתירה מזו – עייז אין „בנין ביתי בטל” (תנחומא שם. נת' בארוכה בלקו"ש ח"ח שם).

(35) זכרי' ח, יט. רמב"ם סוף הל' תעניות. וראה בארוכה לקו"ש חט"ו ע' 413 ואילך.

(28) סנהדרין צג, ב.

(29) ע"ד משנת' (לקו"ש ח"ה ע' 65 ואילך)

(30) לענין פ' לך (ומש"נ שם יג, א) „וינל אברם גר”.

(31) ראה עוד ביאורים – לקו"ש ח"ח ע' 378.

ע' 411 ואילך. וש"נ.

(32) או בר"ח עצמו (בקביעות ש.ו. תשמ"א).

ולהעיר שבפרשתנו (לג, לח) מפורט (זמן מיתת

אהרן), בחדוש החנושי באחד לחודש” (אף

ססיפור מיתתו דאהרן הוא בפ' חוקת כ, כח).

וראה לקמן ע' 229 הערה 1. וש"נ.

